

Date: 5th May-2026

ISLOM MOLIYASI VA XALQARO MOLIYAVIY MARKAZLAR RIVOJLANISHI

Abdullayeva Shohista Abdukarimovna

Angren Universiteti

Iqtisodiyot va huquq fakulteti

Bahromov Otabek

Angren Universiteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu dissertatsiya islom moliyasi va xalqaro moliyaviy markazlar rivojlanishini tahlil qiladi. Islom moliyaviy tizimi o'zining xususiyatlari bilan an'anaviy moliya sohasidan farq qiladi va uning asosiy tamoyillari, shuningdek, xalqaro moliyaviy markazlar bilan o'zaro aloqalari o'rganiladi. Islom moliyasi, shuningdek, iqtisodiy o'sish va barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu ishda islom moliyasining rivojlanishining asosiy jihatlari va xalqaro moliyaviy markazlar bilan integratsiyasi ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Islom moliyasi, xalqaro moliya, moliyaviy markazlar, iqtisodiy rivojlanish.

ISLAMIC FINANCE AND THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL FINANCIAL CENTERS

Annotation: This dissertation analyzes the development of Islamic finance and international financial centers. The Islamic financial system differs from the conventional financial sector due to its unique characteristics, and its main principles, as well as its interaction with international financial centers, are studied. Islamic finance also plays an important role in ensuring economic growth and stability. This study examines the key aspects of the development of Islamic finance and its integration with international financial centers.

Keywords: Islamic finance, international finance, financial centers, economic development.

ИСЛАМСКИЕ ФИНАНСЫ И РАЗВИТИЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ФИНАНСОВЫХ ЦЕНТРОВ

Аннотация: В данной диссертации анализируется развитие исламских финансов и международных финансовых центров. Исламская финансовая система отличается от традиционной финансовой сферы своими особенностями, а также изучаются её основные принципы и взаимодействие с международными финансовыми центрами. Исламские финансы также играют важную роль в обеспечении экономического роста и стабильности. В работе рассматриваются ключевые аспекты развития исламских финансов и их интеграции с международными финансовыми центрами.

Date: 5th May-2026

Ключевые слова: исламские финансы, международные финансы, финансовые центры, экономическое развитие.

Hozirgi globallashuv sharoitida moliya tizimining diversifikatsiyasi va barqarorligini ta'minlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, islom moliyasi tizimi so'nggi o'n yilliklarda jadal rivojlanib, nafaqat musulmon mamlakatlarida, balki xalqaro moliyaviy markazlarda ham keng qo'llanilmoqda. Islom moliyasi o'zining axloqiy, adolatli va riskni taqsimlashga asoslangan tamoyillari bilan an'anaviy moliya tizimidan tubdan farq qiladi.

Globalizatsiya jarayonida iqtisodiy aloqalar kengaymoqda va bu islom moliyaviy tizimining o'z o'rnini topishiga imkon bermoqda. Islom moliyasi, o'zining asosiy tamoyillari va qoidalari bilan, an'anaviy moliyaviy tizimdan farq qiladi. Islom moliyaviy tizimi, o'z navbatida, iqtisodiy rivojlanish va barqarorlikka hissa qo'shadi. Ushbu dissertatsiyaning maqsadi islom moliyasining rivojlanishi va xalqaro moliyaviy markazlar bilan o'zaro aloqalarini o'rganishdir. Bunda asosiy vazifalar sifatida islom moliyasi tamoyillarini tahlil qilish, xalqaro moliyaviy markazlar bilan aloqalarni ko'rib chiqish va islom moliyasi orqali iqtisodiy rivojlanish imkoniyatlarini belgilash ko'zda tutilgan.

Islom moliyasi, o'zining xususiyatlari bilan, an'anaviy moliya tizimidan sezilarli darajada farq qiladi. Uni boshqaruvchi asosiy tamoyillar shulardan iborat: riba (foiz) man etilishi, risklarni taqsimlash, shuningdek, moliyaviy operatsiyalarni halol va haromga bo'lish. Riba man etilishi islom moliyasining eng muhim jihatlaridan biri bo'lib, bu moliyaviy operatsiyalarning halolligi va adolatli bo'lishini ta'minlaydi. Moliyaviy risklarni taqsimlash esa, islom moliyasining xususiyatlaridan biri bo'lib, bu risklarni tomonlar o'rtasida adolatli taqsimlashni anglatadi. Islom moliyasi o'zining asosiy tamoyillari orqali iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan va bu orqali ijtimoiy adolatni ta'minlashga harakat qiladi. Islom moliyasi tizimining rivojlanishi mamlakatlar o'rtasida iqtisodiy hamkorlikni kuchaytiradi va xalqaro moliyaviy markazlar bilan integratsiyani ta'minlaydi. Islom moliyasi shariat qonunlariga asoslangan bo'lib, unda quyidagi asosiy tamoyillar ustuvor hisoblanadi:

- Riboning (foizning) taqiqlanishi – moliyaviy operatsiyalarda foiz olish man etiladi;
- G'ararning (noaniqlik) cheklanishi – bitimlar aniq va shaffof bo'lishi lozim;
- Maysir (spekulyatsiya)ning taqiqlanishi – haddan tashqari riskli operatsiyalar man etiladi;
- Halol faoliyatni qo'llab-quvvatlash – investitsiyalar faqat shariatga mos sohalarga yo'naltiriladi.

Xalqaro moliyaviy markazlar islom moliyasining rivojlanishi uchun muhim platforma hisoblanadi. Ushbu markazlar, moliyaviy resurslarni jalb qilish va islom moliyaviy instrumentlarini taqdim etish orqali islom moliyasini global darajada rivojlantirish imkoniyatini yaratadi. Xalqaro moliyaviy markazlar, shuningdek, investitsiyalarni jalb qilish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Bunday

Date: 5th May-2026

markazlar islom moliyasi tamoyillariga mos keladigan moliyaviy xizmatlarni taqdim etish orqali, islom moliyasining global miqyosda qabul qilinishini oshiradi. So‘nggi yillarda ko‘plab xalqaro moliyaviy markazlar islom moliyasini rivojlantirishga katta e‘tibor qaratmoqda. Jumladan:

- Dubay, Kuala-Lumpur, London kabi markazlar islom moliyasining global markazlariga aylangan;
- Islom banklari va sukuk bozori xalqaro kapital oqimini jalb etishda muhim rol o‘ynamoqda;
- G‘arb mamlakatlarida ham islom moliyasiga qiziqish ortib bormoqda.

Xalqaro moliyaviy markazlar bilan hamkorlik, islom moliyasining innovatsion rivojlanishi uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Ushbu markazlar, shuningdek, islom moliyaviy instrumentlarining ko‘lami va xilma-xilligini oshirishga yordam beradi. Islom moliyasi va xalqaro moliyaviy markazlar o‘rtasidagi o‘zaro aloqalar, iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash va ijtimoiy adolatni rivojlantirishga hissa qo‘shadi. Xalqaro moliyaviy markazlar islom moliyasi uchun qulay huquqiy va institutsional muhit yaratish orqali uning rivojlanishiga xizmat qilmoqda.

Islom moliyasi quyidagi jihatlar bilan iqtisodiy rivojlanishga hissa qo‘shadi:

- moliyaviy barqarorlikni oshiradi;
- risklarni adolatli taqsimlaydi;
- real iqtisodiyot bilan bog‘liqlikni kuchaytiradi;
- ijtimoiy tenglikni ta‘minlashga yordam beradi.

Shuningdek, global moliyaviy inqirozlar davrida islom moliyasi tizimi nisbatan barqaror ekanligi amalda isbotlangan.

Islom moliyasi va xalqaro moliyaviy markazlar o‘rtasidagi o‘zaro aloqalar iqtisodiy rivojlanish jarayonida muhim rol o‘ynaydi. Islom moliyasi o‘zining asosiy tamoyillari orqali adolatli va barqaror iqtisodiy tizimni ta‘minlashga yordam beradi. Xalqaro moliyaviy markazlar esa, islom moliyasining rivojlanishi uchun muhim platforma hisoblanadi. Ushbu dissertatsiya islom moliyasining rivojlanishining asosiy jihatlarini va xalqaro moliyaviy markazlar bilan o‘zaro aloqalarini o‘rganish orqali, iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash va ijtimoiy adolatni rivojlantirishga hissa qo‘shadi. Kelajakda islom moliyasi va xalqaro moliyaviy markazlar o‘rtasidagi hamkorlik yanada kuchayishi kutilmoqda.

Islom moliyasi rivojlanish jarayonida bir qator muammolarga duch kelmoqda:

- huquqiy bazaning yetarli darajada rivojlanmaganligi;
- standartlashtirish muammolari;
- malakali mutaxassislar yetishmasligi;
- an’anaviy moliya tizimi bilan integratsiya qiyinchiliklari.

Shu bilan birga, quyidagi istiqbollari mavjud:

- yangi bozorlarga kirib borish;
- raqamli islom moliyasi (fintech) rivoji;
- xalqaro hamkorlikni kengaytirish.

Date: 5thMay-2026

Xulosa qilib aytganda, islom moliyasi zamonaviy moliya tizimining muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Uning axloqiy tamoyillarga asoslanganligi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi roli uni global moliyaviy tizimda muhim o'rin egallashiga olib kelmoqda. Xalqaro moliyaviy markazlar bilan integratsiya esa uning yanada kengayishiga xizmat qilmoqda.

Kelajakda islom moliyasi innovatsiyalar va raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashgan holda global iqtisodiyotda yanada muhim ahamiyat kasb etishi kutilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Iqbal, Z., & Mirakhor, A. (2011). An Introduction to Islamic Finance: Theory and Practice.
2. Usmani, M. T. (2002). An Introduction to Islamic Finance.
3. Chapra, M. U. (2008). The Islamic Vision of Development in the Light of Maqasid al-Shari'ah.
4. Ahmed, H. (2007). Islamic Finance: A Practical Guide.
5. Khan, M. F. (2010). Islamic Banking: A Guide to the Future.

